

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-520-4-21>

**RESEARCH OF YOUTH SOCIOLECT
(UP TO AND INCLUDING THE XIX CENTURY)**

**ДОСЛІДЖЕННЯ МОЛОДІЖНОГО СОЦІОЛЕКТУ
(ДО XIX СТ. ВКЛЮЧНО)**

Rudenko M. Yu.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Second Foreign Language
Horlivka Institute of Foreign Languages
SHEI "Donbas State Pedagogical
University"
Bahmut, Donetsk region, Ukraine*

Руденко М. Ю.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри другої іноземної
мови
Горлівський інститут іноземних мов
ДВНЗ «Донбаський
державний педагогічний
університет»
м. Бахмут, Донецька область,
Україна*

Існування молодіжної мови не випадково, бо хлопці й дівчата, школярі й студенти, молоді робітники та службовці як спільнота, що активно познає світ, любить завзято працювати та весело проводити вільний час, намагається виділятися зовнішньо, вчинками, особливою поведінкою, мовою. Ця мова в усі часи дотепна, гостра, нестандартна.

Молодіжна мова має свою тривалу історію. Наприклад, студентський сленг відомий стільки, скільки існують університети (найстаріший Болонський університет засновано 1088 р.).

З XVI ст. засвідчено такий феномен як ваганти, серед яких були мандрівні школярі (студенти). Вони розмовляли своєю особливою мовою [2, с. 114].

Е. Партридж [4, р. 202–203] зазначає, що в XVIII ст. в Англії сленг уживали підлітки, школярі.

У XIX ст. відомий сленг американських, англійських, болгарських студентів; у Франції поширене аргю так званої освіченої молоді: художників, учених, студентів; в Японії специфічна молодіжна мова притаманна молодій еліті; у Німеччині жаргон застосовує учнівська молодь; у Росії існують жаргони: солдатський, молодіжний, семінарський, бурсацький, кадетський, гімназичний, інститутський, училищний, студентський, шкільний, лицейський та ін.; в Україні – аргю шкільні, студентів-прошаків (бродячих студентів), бурсацько-семінарський; на Галичині – учнівська говірка.

Дослідники звернулися до вивчення соціальних діалектів, зокрема молодіжних, кілька століть тому. Сленг університетський, школярів,

спортивний, солдатський фіксується в словникових списках в Англії починаючи з XVI ст.

Значний внесок у дослідження молодіжної мови зробив у XVIII ст. Ф. Гроуз (1785). У його словнику є багато термінів, якими користувалися представники молоді: солдати, моряки, студенти університетів.

За період до XIX ст. теоретичні питання дослідження соціальних діалектів, зокрема й молодіжних, у науковій літературі відображені недостатньо. Тільки з другої половини XIX ст. з'являються поодинокі ґрунтовні теоретичні праці з соціальних діалектів [1, с. 142].

Дж. К. Хоттен (1860) зафіксував молодіжні соціально-корпоративні жаргонізми: університетські, шкільні, боксерські, солдатські. Учений високо оцінює значення і можливості жаргону в плані збагачення мови [1, с. 107].

Дж. Коулман (2012) відмічає, що на нестандартну мову британських школярів звернули увагу в XIX – на початку XX ст. Деякі широко використовувані слова, наприклад, *fag* «молодший хлопчик, який виконує обов'язки замість старшого хлопчика» і *tuck* «їжа», були поширені в багатьох школах. Були й такі, що використовувалися переважно в одній школі, як *sock* «їжа», *lout* «простацький хлопець», *frowst* «брехня», *sweater* «слуга».

У Словнику французької мови XIX–XX ст. «Скарб французької мови» (1974) відбито яскраві приклади арго навчальних закладів XIX ст. Д. Франсуа-Жежер (1993) відзначає розвиток у Франції з кінця XIX ст. нового мовного явища – загального арго. Ця арготична лексика проникає в усне мовлення різних соціальних груп, зокрема в мову школярів та студентів.

Найдосконалішим дослідженням німецької молодіжної мови з усіх опублікованих у Німеччині робіт у XIX ст. є книга Ф. Клуґе «Німецька студентська мова» (1895). Словник Ф. Клуґе дає унікальну можливість спостерігати за складом німецької студентської жаргонної лексики упродовж цілого століття: із середини XVIII ст. до середини XIX ст.

У Росії до XIX ст. не було спеціальних лексикографічних джерел, в яких російський молодіжний жаргон було б зафіксовано. У XIX ст. в словникових джерелах починає відбиватися позалітературна лексика та її опис, фіксуються лексичні одиниці молодіжного жаргону.

Спеціальні дослідження, присвячені збиранню та вивченню соціальних діалектів української мови, були розпочаті в основному в другій половині XIX ст. Узагалі джерел вивчення цього соціального різновиду жаргону небагато. По-перше, це бурсацько-семінарський жаргон Кам'янець-Подільської духовної семінарії, як його зафіксував у романі «Люборацькі» А. Свидницький (1958). Цьому творові присвячено окрему наукову розвідку Й. Дзензелівського «Український бурсацько-

семінарський жаргон середини XIX ст. На матеріалах повісті «Любо-рацькі» А. Свидницького» (1996). По-друге, О. Горбач із того-таки роману А. Свидницького вичленовує 110 арготизмів, які стають об'єктом аналізу в студії «Арго українських школярів і студентів» (1964–1966) [2, с. 116].

Галицьку учнівську говірку другої половини XIX – першого десятиліття XX ст. дослідив Я. Пацула (2023). Матеріал отриманий від інформантів, які навчалися в XIX ст. Зафіксовано шістдесят чотири словникові одиниці – слова та фразеологізми. Зухвалість, гумор, іронія, насмішка, часто негативне ставлення до вчителів і школи, суперечливість – ось неодмінні чинники вживання спеціальних слів і виразів учнями [3, s. 63–64, 73].

Аналіз різновидів молодіжної мови від стародавності до XIX ст. включно, відповідних досліджень науковців свідчить, що ця робота тільки починалась у другій половині XIX ст. Теоретичних узагальнень, висновків було недостатньо. Але накопичений словниковий та фразеологічний матеріал дозволив у подальшому використати його для лінгвістичного аналізу та порівняння молодіжного соціолекту минулих часів з сучасним.

Література:

1. Руденко М. Ю. Арго, жаргон і сленг у європейському й американському мовознавстві: історія і сучасний стан дослідження : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15. Слов'янськ, 2019. 270 с.
2. Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови. Київ : Критика, 2005. 464 с.
3. Pacula J. Słownictwo uczniów szkół galicyjskich z przełomu XIX i XX wieku (na tle ówczesnych gwar uczniowskich z innych regionów). *Acta Universitatis Lodzianensis. Folia linguistica*. 2023. 57. S. 59–76.
4. Partridge E. *Slang to-day and yesterday*. London : Routledge & Kegan Paul LTD, 1954. ix, 476 p.